

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΩΝ

Γιώργος Τόλιας,

Ιστορία της Χαρτογραφίας του ελληνικού χώρου, 1420-1800.

Χάρτες της συλλογής Μαργαρίτας Σαμούρκα,

INE/IEIE-104, πανόδετο, 540 σελ., 28 x 28 εκ., 350 έγχρωμοι χάρτες.

Αντικείμενο του βιβλίου είναι η ιστορία της παραγωγής χαρτών του ελληνικού χώρου κατά τους χρόνους των ξένων κυριαρχιών (1420-1800). Οι χάρτες του ελληνικού χώρου αντιμετωπίζονται ως προϊόντα και συντελεστές μιας ευρύτερης ιστορίας, όπου η γεωγραφική παιδεία αντικατοπτρίζει σύνθετες και ενίοτε αντίπαλες μεταξύ τους πραγματικότητες, πολιτικού, μορφωτικού και ιδεολογικού χαρακτήρα. Άξονας της ιστορικής επισκόπησης είναι οι διάφοροι τύποι χαρτών: η μελέτη επικεντρώνεται στα διαφορετικά είδη και τις ιστορικές φάσεις της παραγωγής, εντοπίζοντας και αναλύοντας τον τρόπο με τον οποίο οι χαρτογράφοι αντιλαμβάνονταν και όριζαν τον ελληνικό χώρο, όσα αυτός αντιπροσώπευε και όσα αυτός συγκρατούσε.

Έπειτα από μια συνοπτική παρουσίαση της αρχαίας και μεσαιωνικής χαρτογραφικής κληρονομιάς του ουμανισμού, η ανάλυση εστιάζεται στους μηχανισμούς συγκρότησης των χαρτογραφικών ορισμών του ελληνικού χώρου κατά την Αναγέννηση και φωτίζει τις διεργασίες διαμόρφωσης, τυποποίησης και διάχυσης των βασικών χαρτογραφικών προτύπων της Ελλάδας και των περιοχών της, μέσα από την παραγωγή των παγκοσμίων ατλάντων του 17ου και του 18ου αιώνα. Παράλληλα εξετάζονται οι εφαρμογές της τεχνικής, εμπειρικής ή επιστημονικής χαρτογραφίας στον ελληνικό χώρο κατά την ίδια περίοδο. Τέλος, αναλύονται οι προϋποθέσεις και τα ζητούμενα της πληθωρικής αρχαιογνωστικής και της ιστορικής χαρτογραφίας του ελληνικού χώρου, ως χαρτογραφικό παράλληλο της αργής ωρίμανσης της ιστορικής σκέψης, από τον 16ο έως τον 18ο αιώνα.

Η πλούσια εικονογραφημένη ιστορική μελέτη της χαρτογραφίας του ελληνικού χώρου αποκαλύπτει τη σταδιακή ανάδυση της Ελλάδας στην παιδεία των νεώτερων χρόνων, ως αναγνωρίσιμης και κοινά αποδεκτής γεωγραφικής, πολιτισμικής και ιστορικής οντότητας. Σταδιακά, ο ελληνικός χώρος ορίζεται από ολοένα και περισσότερο σύνθετους όρους, μελετάται διεξοδικά το παρόν και η ιστορικότητά του, και προσλαμβάνει, τόσο στις συνειδήσεις των δυτικών όσο και των Ελλήνων, τον εθνικό του χαρακτήρα.

Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην εικονογράφηση της έκδοσης. Αυτή στηρίζεται στην πλούσια συλλογή χαρτών της Μαργαρίτας Σαμούρκα, ο κατάλογος της οποίας (περί τους 1.700 χάρτες) δημοσιεύεται σε παράρτημα, που συνέταξε η βιβλιογράφος Λεονόρα Ναβάρι.

Η έκδοση πραγματοποιήθηκε χάρη σε χορηγία του Ιδρύματος Σαμούρκα. Παρουσιάστηκε σε ειδική εκδήλωση, στο αμφιθέατρο "Λεωνίδας Ζέρβας" του ΕΙΕ, την Πέμπτη 20 Νοεμβρίου 2008. Για το βιβλίο μίλησε ο Διευθυντής του ΙΝΕ, καθηγητής Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, ο καθηγητής Ευάγγελος Λιβιεράτος και ο συγγραφέας. Το

κείμενο του καθηγητή Λιβιεράτου δημοσιεύεται στις σ. 62-71 του 33ου τεύχους (2008) του Ενημερωτικού Δελτίου του ΙΝΕ/ΕΙΕ ("Εκδηλώσεις και Δραστηριότητες του ΙΝΕ").